

nies dalį. Duobės užpildas – akmenys ir tamsiai rudas molingas juodžemis su dideliu kiekiu angliukų ir degėsių, kurie prasidėjo 20 cm gylyje ir tęsėsi iki jos dugno, kur angliukų buvo dar daugiau. Daugiausia jų aptikta 70–90 cm gylyje nuo žemės paviršiaus. Dalis jų paimta radiokarboniniams tyrimams.

Remiantis radiokarboniniu datavimu bei kitais duomenimis galima spėti, kad krūsnis krauta mažiausiai dviem etapais. Pirmiausia šioje vietoje ant tuometinio žemės paviršiaus buvo sukrauta nedidelė krūsnis, kuri C^{14} metodu datuota X a. Vėliau, remiantis C^{14} duomenimis, XIV a. prie jos Š–ŠV dalies buvo iškasta duobė, į kurią primesta akmenų, dalis kurių buvo užmesta ant anksčiau suformuotos krūsnies Š ŠR pakraščio. Taip šalia esančios krūsnies suformuota dar viena krūsnis, besijungianti su ankstesne.

EXPLORATIONS OF THE PADVARIAI FOSSIL FIELDS

In 2003 VU together with KM continued explorations in the Padvariai fossil fields. In the northwest of the site a stone rampart (the total area of 23.6 m²) was explored. During the investigations it was established that the size of the stone rampart is 4.55 x 4.10 m. It was built in two stages: at the beginning, on the soil surface the primary stone rampart was built, where the thickness of the stone layer was 50–60 cm. Later next to its northern and northeastern edge a pit was dug which was heaped with stones. The thickness of this layer was about 90 cm. While building the later stone rampart, a part of the stones was heaped on the previous stone rampart. Based on C^{14} dating, the primary stone rampart was built in the 10th century and the later one was built in the 14th century.

ŠIAURĖS VAKARŲ LIETUVOS SENŪJŲ LAUKŲ ŽVALGYMAI

Algimantas MERKEVIČIUS, Rėda NEMICKIENĖ, Julius KANARSKAS

2003 m. buvo organizuoti senųjų laukų žvalgymai Kretingos ir Skuodo r. Juose dalyvavo ir Tartu universiteto archeologai V. Lang, M. Konsa ir A. Kriiska. Žvalgymų tikslas buvo apžiūrėti ir surinkti papildomos informacijos apie kai kuriuos archeologiniuose šaltiniuose minimus senuosius laukus bei ieškoti naujų minėto tipo objektų. Pagrindiniai archeologinių žvalgymų uždaviniai buvo patikrinti objektų būklę, išlikimą, nustatyti jų buvimo vietas ir apytiksles teritorijas, taip pat surinkti apie juos papildomos informacijos.

Žvalgyti aštuoni objektai, trys iš jų – Kretingos r., penki – Skuodo r. Ekspedicijos dalyviai surado du naujus objektus, kurie

archeologinėje literatūroje neminimi. Vienas iš jų yra Auksūdžio kaime, Varniškės miške (Kretingos r.). Kiti senieji laukai, Igarių kaime (Skuodo r.), aptikti ekspedicijos dalyvių, patikrinus mišku apaugusią kalvą. Erlėnų ir Igarių senieji laukai buvo pradėti apmatuoti. Žvalgymams paramą suteikė VMSF.

Visi žvalgyti senieji laukai praeityje užėmė žymiai didesnes, nuo kelių iki keliolikos ha, teritorijas. Dauguma jų buvo bendrosiose kaimų ganyklose. Daug jų sunaikinta Lietuvos žemės reformos ir sovietmečio melioracijos metais. Ekspedicijos metu rasti objektai – akmenų krūsnys ir pylimai, žymintys senuosius laukus, daugiausia išlikę miškuose.

Auksūdis I (Kretingos r., Darbėnų sen.). Senieji laukai yra apie 1,7 km į ŠR nuo Auk-sūdžio k. kryžkelės, apie 1 km į R nuo Dar-bėnų–Skuodo kelio, apie 0,35 km ta pačia kryptimi nuo Auksūdžio–Nausėdų kelio ir 0,2 km nuo Darbos upelio kairiojo kranto, Pi-lalės miške. Ši vieta žvalgyta 1948 m. LII eks-pedicijos. Tuomet Pilalės miške galėjo būti apie 300 akmenų krūsnų, tačiau jau 1948 m. nemaža jų dalis buvo sunaikinta. Šią vietą mini ir KPC archeologas B. Dakanis. Jis nurodo, kad miško V dalyje, apie 350x400 m dydžio plote, išliko per 30 akmenų krūsnų. 2003 m. Pilalės miško V dalyje esančios krūsnys buvo vėl žvalgytos. Nustatyta, kad dalis krūsnų apar-dytos, dalis – išlikusios gerai. Dauguma krū-snių suplokštėjusios, išsidėsčiusios netoli viena kitos. Be krūsnų, yra ir akmenų pylimas. Į PR nuo krūsnų, tame pačiame miške, yra ir dide-lis akmenų pylimas, dažniausiai vadinamas Ku-lių pilale. Jis juosia apie 60x50 m dydžio plotą. Remiantis turimais duomenimis galima sutikti su I. Jablonskio hipoteze, kad Kulių pilalė bu-vo įtvirtinta gyvenvietė.

Auksūdis II (Kretingos r., Darbėnų sen.). Darbėnų gyventojas Vaclovas Baužys suteikė informacijos, kad Varniškės miško ŠV da-lyje yra išlikusių akmenų pylimų ir krūsnų. Informacija pasitvirtino. Nurodytoje vietoje yra išlikusių apardytų akmenų krūsnų ir py-limų. Žemesnėje pelkėtoje vietoje yra ir di-delių akmenų, kurių dalis sudaro eiles, tarytum pylimus. Šie senieji laukai yra Varniškės miš-ko ŠV dalyje, apie 50–100 m į R nuo Darbos upelio kairiojo kranto.

Erlėnai (Kretingos r., Imbarės sen.). Se-nieji laukai yra apie 1 km į Š nuo tilto per Er-los upelį, Erlos slėnio terasoje. Jie jau buvo žvalgyti 2002 m. 2003 m. buvo pradėti šių lau-kų apmatavimai. Paruoštas preliminarus pla-nas, kurį numatyta koreguoti 2004 m.

Budriai (Skuodo r., Skuodo sen.). Apie 2,2 km į V nuo Skuodo–Plungės kelio, 0,5–

0,7 km į R nuo Erlos upelio, Margių miško V dalyje, buvusiose bendrosiose kaimo ganyk-lose yra buvę akmenų krūsnų ir pylimų, ku-rie tarpukariu pradėti ardyti. 1939 m. šią vietą žvalgė I. Jablonskis ir P. Baleniūnas (VAK, b. 36, p. 44). Senieji laukai buvo sunaikinti 1941–1944 m., pievą paverčiant ariamais lau-kais (VAK, b. 36, p. 112). 2003 m. vietos gy-ventojų apklausos metu Antanas Šapoka paminėjo, kad Margių miške, ažuolyne, yra akmenų pylimų. Margių miško V dalyje, pri-klausančioje Budrių k., aptiktas tik vienas, ta-čiau kelių atšakų pylimas. Jo plotis – apie 1–1,5 m, o aukštis – iki 0,5 m. Remiantis I. Jablonskio duomenimis, senųjų laukų lie-kanų gali būti išlikusių kaimo žemių P dalyje. Ją planuota žvalgyti 2004 m.

Igariai (Skuodo r., Mosėdžio sen.). Apie 0,3 km į V nuo kelio Skuodas–Plun-gė, apie 600 m į ŠV nuo Šilalės miško ŠV pakraščio, kalvelėje, apaugusioje mišku, ekspedicijos metu buvo rasti nauji, iki šiol nefiksuoti senieji laukai. Kalvos P ir R da-lyse yra ilgi akmenų pylimai, einantys kal-vos pakraščiais. Abu pylimai yra apie 100 m ilgio ir apie 1–1,5 m pločio, sukrauti iš di-delių akmenų. Senųjų laukų Š dalyje yra be-veik kvadrato formos akmenų aptvaras. Akmenų krūsnys išsidėsčiusios įvairiose miškelio vietose. Žvalgymų metu pastebė-ta apie 40 krūsnų. Jos – 2–4 m skersmens. Ekspedicijos metu buvo pradėtas šių senų-jų laukų apmatavimas.

Šaukliai II (Skuodo r., Mosėdžio sen.). Apie 1 km į R nuo miškelio, kuriame yra ak-muo su dubeniu ir senieji laukai, Eiškūno upe-lio kairiajame krante, buvo žvalgyta miško ŠV dalis. Joje nei akmenų krūsnų, nei akmenų pylimų nepastebėta. Miškelio ŠV pakraštyje yra priversta akmenų, tačiau jie yra šių dienų žemdirbystės palikimas.

Tauzai (Skuodo r., Mosėdžio sen.). Iš ar-chyvinių duomenų (VAK, b. 36, p. 44, 50, 137,

178), 1948 m. LII ekspedicijos ir I. Jablonskio duomenų buvo žinoma, kad apie 1,5 km į V nuo Skuodo–Plungės kelio, kaimo žemių V dalyje, Margių miško R pakraštyje, buvusiose bendrosiose ganyklose yra buvę akmenų krūsnų. Ataskaitose nurodoma, kad krūsnys sunaikintos išdalijus žemes ūkininkams ir po Antrojo pasaulinio karo, plečiant dirbamos žemės plotus. 2003 m. ši informacija patikrinta. Į R nuo Margių miško, tarp ariamų laukų ir pievų palikta apie 100 m skersmens, apaugusi medžiais ir krūmais nesuarta teritorija. Joje išlikęs žemas akmenų pylimas. Į V nuo ariamų laukų ir pievų yra Margių miškas. Margių miško, priklausančio Tauzų k., R pakraštyje buvo aptikti du pylimai, besijungiantys tarpusavyje. Vienas iš jų orientuotas Š–P, o kitas – R–V kryptimi. Jie sukrauti iš vidutinio dydžio ir didesnių akmenų. Pylimų plotis – apie 2,5 m, o aukštis siekia iki 0,5 m. Ant šių pylimų sankirtos auga didelis ažuolas ir guli didelis akmuo. Toliau į V nuo pylimo, einančio Š–P kryptimi, prasižeda pelkė. Miško P dalyje buvo aptikti dar keturi pylimai. Visi jie buvo iki 0,5 m aukščio ir apie 2,5–3 m pločio. Šioje miško dalyje buvo rasta ir viena akmenų krūsnis. Ji – apie 4 m skersmens, apardyta. Didžioji dalis prieškarinio ir pokario archeologinėse ataskaitose minimų senųjų laukų jau sunaikinta.

Udraliai (Skuodo r., Mosėdžio sen.). Į Š nuo Tauzų k. yra Udralių k. žemės. I. Jablons-

kis nurodo, kad Udralių k. žemių V pakraštyje, buvusiose bendrosiose ganyklose, prie užakusio ežerėlio, vadinamo Sirvydo pelke, buvo daug akmenų krūsnų ir aptvarų, kurie sunaikinti pokario metais.

Senieji Tauzų ir Udralių laukai tikriausiai sudarė vieną laukų kompleksą. 2003 m. žvalgyta Margių miško R dalis, kuri yra į PV nuo I. Jablonskio minimos Sirvydo pelkės. Akmenų krūsnys ir pylimai koncentravosi daugiausia miško R pakraštyje, apie 50 m į V nuo jo pakraščio ir pievos. Galbūt tai buvo senųjų laukų V pakraštys. Žvalgymų metu aptikta ir daugiau pavienių akmenų krūsnų ir pylimų. Vienas akmenų pylimas buvo miško R pakraštyje, orientuotas Š–P kryptimi. Jo aukštis – apie 0,3 m. Už pylimo į V yra suplokštėjusių krūsnų.

SURVEYS IN THE FOSSIL FIELDS OF THE NORTHWESTERN LITHUANIA

In 2003 the archaeological surveys were conducted in the fossil fields of the northwestern part of Lithuania, in Kretinga district and Skuodas district. In total 8 objects were surveyed, among which two new locations of fossil fields in the Auksūdis village and the Igariai village were found which had not been recorded yet. Two objects in the Igariai village and the Erlėnai village were sketched. The chronology of these fossil fields is not established.

ŽVALGYMAI ROKIŠKIO RAJONE

Andra SIMNIŠKYTĖ

2003 m. vasarą buvo aplankyta 18 vietovių, žvalgyti 26 objektai. Žvalgomosios ekspedicijos tikslas buvo aptikti nežinomus, lokalizuoti šaltiniuose ir literatūroje minimus archeologinius bei mitologinius objektus. Pa-

minėti svarbesni archeologiniai ir mitologiniai–sakraliniai objektai.

Aušrėnų (Jūžintų sen.) radimvietė. Ekspedicijai perduoti apie 1937 m. rasti keli akmeniniai kirveliai ir jų fragmentai. Kirve-